

Félre	12 frt.
Negyedre	6 "
Egy hira	3 "
Megjelenik minden nap, az újságot követő napok kivételével.	

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
Nyomtatási díjak: az első 6 frt.
Pályázati díjak: minden hirdetés után 30 frt.
Nagyobb és gyakori hirdetések külön megbeszélés tárgyát képezik.
Hirdetési díjak:
Vélemény: Oppell Alajos (Wollszell 22)
Hasznosítás: Völgy (Wollszell 11)
Pályázati díjak: Lang Leopold (Wollszell-tér 9 sz.)
Nyitási díjak:
amond első után 20 frt. fizetendő.

Szerkesztői szállítás:
Belső-farkasúta 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.
Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap
második évfolyamára

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legcélszerűbben postai utalvány-lapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítására körül állított kiadó-hivatal minden kitelhető elkövet, hova a t. előfizetők méltó igényt kiélégítenek.

Az előfizetési árak a régiek:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt. Félévre 6 frt. Egy hira 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvreményre, melyben, oltók könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Pest, 1872. márt. 5.

(A.) Végre megtörtént a rég várt, hön öhajított esemény: a baloldali szociális bírálat, a választási törvényjavaslat általános tárgyalása épen, midőn e sorokat írjuk, be van jelezve. Még tegnap s részben ma is az ellenzék örösi szórakodást öntött reduk: Tisza Kálmán s a többi indítványok galandú hosszúság beszédét még el kelle szünetnie, mielőtt a döntő harcz, a szavazás kezdetét vette. Mi mindvégig, a mily erősen közdöttünk az ellenzék vezetéséhez és edzésai ellen, annyira kinyugtunk a jótékoni a baloldali vezetésnek szomjúságát. Előttünk a küzdelem az elvek harca volt, nem pedig személyeskedés: az a maradt ugyan továbbra is, de miután maga Tisza Kálmán ur volt, ki tegnap hétégyed órán át folyton személyeskedett s az elvek magasztalása emelkedni képes nem volt, most midőn beszédével kell foglalkoznunk, a személyes mozzanattól eltekintünk nem lehet.

Nincs fontosabb egy, melyben Tisza Kálmán ur szót ragadni nem szokott volna; nincs kérdés, melyről nézetét el nem mondaná s így száz és száz esetben volt alkalmunk szónoki tehetségéről idéletet szerezni. Tisza Kálmán bírja a rutintul valaminek elég tisztességes formában való elmondására, tud folyékonyan beszélni, de azért még közel sem jó a valódi szónokhoz. Ő nem államférfi mint politikus egészen jelentéktelen, tudományos hűzések, látköre nem emelkedik túl falujá határait; ő eltervezte eddig. Úgyes prókator vezetett el benne, ki az X-et is U-vá tudta volna változtatni, mint pártvezér azonban a legközségebb ember sorba tartozik, kiknek értéke és erkölcsi súlya nem önmagukban, hanem környező tökélyességükben rejlik. Ha a viszonyok felett gondolkodunk, bizony el kell ismernünk az egykori svéd államkancellár azon mondasza igazságát: minima sapientia regitur, — nem a munda, hanem a baloldal.

Mi rég tisztában voltunk Tisza Kálmán ur államférfi értékeivel, de véleményünk egy eelatlans bizonyítottan sohasem nyert, mint épen tegnap, midőn Tisza Kálmán ur hét negyed órán át győttre a hallgatóságot a nélkül, hogy ez kitudhatta volna, mit akar tulajdonképen a szónok? El is olvastuk a beszédét s egy jó adomán, továbbá azon kijelentésem ki-vit, hogy nem fogadjuk el a javaslatot, nem tudtunk benne eszmét, haszát eszmének nem tekintjük, ama valóban gentlemanellessé magvaslelet, melyet ellenfelei, különben Togh Vilmos irányában tanúsított, azon iskolás gyerek-szerű goromba és alig kvalifikálható modort, melyvel eszmességességét elakarni iparkodott. Gorombaság, civakodás, piszkolódás, szórakoztatás — ezek jellemzik Tisza ur tegnapi beszédének kilenczhez részét De nem

csak a pártvezér, maga a párt is ily eszközökkel működik.

Ha tekintetbe vesszük amaz éretlen és csakis pillanatnyi szenvedély által sugált szót, melyet a baloldal azon tagjaival szemben eljárt, kik hazafias fájdalommal látták a közjogi viták felüli pártpartur kevés hatását s azért a párt kötelezőből kiváltak: ha édesvásnak, minő hangon beszélnek az ellenzék lapok ezen férfiaknak még magánjellemről is, ha figyelemmel kísérjük, mily sértő és csufos bánásban részesítik pártunk azon tagjait, kiknek jelleméről harnincz, negyven éves becsülettel átélt mult kezesedik, úgy lelkünk fölszabotva kiáltja: hogy a politikai morál nálunk ki-alvó félben van. Oda jutunk, a hol ma Franciaország van; a pártérdek megöli a közérdeket s a baloldali fanatizmus Magyarországot a legnagyobb válságokba, a társadalom alapjainak, a törvény, jog és tekintély tisztelgetésének állására sodorja. A baloldal szerint minden jobboldali ember hazárdul: Simonyi még tovább vonja az eszmétől a következtetést: ő szerinte minden kábító ember zsebmész, cornmpát erkölcselen hunyint — azt hirdetik az ellenzék lapjai. Ennyire silyedt nálunk a közérköcsiség. Hová vezet ezen lejtős út, melyre a baloldal bennünk vezetni készül — azt tudja minden gondolkodó ember. Valóban minden hazafinak szövetkeznie kell, hogy a fenyegető válságot eltávolítsa a zánkról.

Új pártalakulás.

I.

(zzz.) A baloldali lapok dirmegnek dörmögnek s azok némelyike a magyar publicitiza méltóságát épen nem emeli első-módban fejezi ki bosszúságát a miatt, hogy azon párt tagjai közül pár egyike jobb meggyőződésre tért, s elfogadta a jobboldali álláspontját a közjogi alapkerésében. Természetesen legjobban kitesz magáért az „Ellenőr”, mely a dissenter gr. Károlyi Ede programját egy oly szóval jellemzei, melyre igazán elmondható ugyanazon cikk ezen szavai: „olvassd meg csak, ha náthás vagy; de fogd be az orrod, ha szagolni képes!”

Ebből többféle tanúság következik. Első mindenesetre, az, hogy ezután az ember az „Ellenőr”-t csak náthás korában olvassa vagy előre fogja be az orrát, mielőtt Csernatony ur szellemű ötleteiben keresne gyönyörűségeit.

Második tanúság pedig az, hogy bármennyire kérkednek is odaát, hogy nincs semmi baj, megvitt az egész jelenség, még is csak a baloldali tábor zilált viszonyaira mutat az, mikor a párt folyója így visszafojtható dühét ily bierhajzliba való (vagy igazán szölvá, még oda se való) „vitéz” czel árulja el.

A hol „nincs semmi baj”, ott nyugalm honol, s a valódi ellenkedett megvetés több méltósággal szokta kifejezni magát, kivált egy politikai párt folyólapján. Csak a bukását érző önbánványozás dühé szokott a guny legdurvább farskúszójakomni. Csak azt kell hinnünk, hogy még is félnek odaát, miszerint az új meg új „szökevények” után egyenként és kacsakzonként még mások is desztalini fognak, s a csallataltan politikusok és kizárólagos szabadalommal bíró hazafiai táborában a jobb meggyőződésre térők távozásával egyszer csak Tisza Kálmán marad az ő kebelbarátjával Csernatonyval — nó, még néhány vidéki jámbor „elvbárát”-tal, kik még máig is hiszik, hogy ebből a mostani ellenzékéből lesz valami majoritás és akkor a balpárti kormány bervalja mindazokat a szép igéreteket, melyeket az oly bőkezűleg tett, mintha bizonyos lett volna, hogy soha se lesz alkaln az arra, hogy — szaván fogják.

Ha hetekig mind azt olvasnám is az ellenzék lapokban, hogy számba se vesszék némely eddigi elvbartaik megválaszt, még se lennék hajlandó ezt föltétlenül elhinni.

En azt kérdeem: van-e valódi ok odaát arra, hogy megdöbbenjen azon tünényre felett, melyszerint közülök többen kezdenek jobb meggyőződésre jutni s az eddigi elvrokságról lemondani?

A felelet pedig erre az, hogy — van!

A legelső, legközelebb fekvő, s legmelyebben gyökerező ok pedig többek közt az, hogy az emberek mind szélesebb körben kezdik átlátni, miszerint a magyar királyság és a magyar nemzet jövőjét s emelkedését csak oly gyakorlati politika biztosíthatja, mely a viszonyokkal számolva, helyzetünket félre nem ismervé, erőnket tud nem becsülvé, koczakázató ugrások helyett, a biztos és fokozatos haladás útján vezet egy nagy cél felé, mely mindnyájunk szeme előtt lebeg; míg az oly politika, mely csak kedélyeket csiklandoz, elbizakodottságot tüzel a messzi jövőben alig elérhető ábrándokkal, s mely saját programjában elismeri, hogy nem e mai időkre való, egyőbnek se tekinthető, mint sokat igéro, de gyakorlatlan meddő politikának, mely erőt nem nyújt, emelkedést és haladást nem biztosít.

A jelenlegi baloldal maga ítélte el programját, kijeentven, hogy apaneszmének kivételét kénytelen „jobb időkre” enapolni. Még inkább elítéli pedig e programot az, hogy a „jobb idők eljötétig” (mi által persze a Mátyás király vagy Nagy Lajos korabeli viszonyok értendők) az egész pártot oly megbénító helyzetbe hozta, miszerint — bár szintén rendelkezett kitűnő kapacitásokkal — 807 óta alig arathatott egyéb dicsőséget, mint azt, hogy folytonos gáncsolásai által nehezítette azon nagy, nemes, hazafiai feladatot, melynek célja volt kiemelni hazánkat egy veszélyes örvényből, egy ropant chaosból, melybe azt az 1849-iki események s következményei sodorták.

Ime, mindjárt egy fél évtizede lesz annak, hogy a kiegyezés létre jött, s mit tett azóta a baloldal, miint cselekvő párt, mint politikai factor? Bizony örömmel hallanék, ha mondhatná: imé, isten kegyelméből ennyire meg ennyire felépítettük romjainból a hazát, s ezt meg ezt mi emeltük nagy gondnal és fáradsággal. De niasban az a szerencsétlenül választott álláspont, az erőtelített merev pártállás, a Nagy Lajos korszakára váró politika, a hindent vagy semmit követelő igény, oly ányba tereltek a párt munkásságát, mely-l alig mondhatni, hogy segített volna dyes helyzetükből kiemelkedni.

A baloldalon 1867-ben nem tetszett ekk Ferencz kiegyezési terve, készített y „jobbát”, észrevette, hogy amannál sokkal rosszabb; egyszerűen visszautasította, s a helyett, hogy más jobbal tudt volna előállni, azóta folytonosan tromfolja a már törvényesített alapot, m alkot, de bíral kegyetlenül, s ez kéelmes dolog.

A delegatiónban, a hol vérünk és szünkről van szó, s a hol néha egyetlen alapos szó is vajnai sok hasznót hajt a hazának, simpliciter nem vesz részt. még kényelmes!

Nagyreményű organikus országszervezmunkálatainknál tömérdek nehézség gördített. Ebből állott közreműködése.

Mindaz, a mi 1867 óta alkottattott, a jobboldal s abból keletkezett kormány érdeme. Oly érdem, melyet a baloldal csak kicsinyíteni méltóztatik, de a melyet elhomályosítani hasztalan erőlködik. Oly érdem, a melyben a baloldal nem tudott résztvenni, cselekvőleges szereppel, s a melyre nézve ki is jelentette, hogy nem kíván az abból származó dicsőségben osztozni.

Egy ily magát téltelenségre, illetőleg csak meddő ellenzészre kárhoztató párt nem csoda, ha többé nem elégitheti ki a gondolkodó, munkára kész hazafak nemes becsavagát. Sőt az a csoda, hogy hivi ré odá nem hagyták meg más tevékenyebb, hasznosabb pártot alkotandók.

A választási reform Angliában.

III.

(M. A.) Az új — conservatív — kormány alkotásával megbízott Derby lord megkísérel, magához esatolni egy részt azon liberálisoknak, kik szaktva pártállásuk követelményeivel, megküzakíták a reform-billt; de e pártiórédek főnökei, Grosvenor lord, Horsman, Beaumont nem fogadják el ajánlatát. Miután a lejegelt kormánytagok között is hasztalan kísérlet meg Clarendon lordot és Somerset herceget maradára bírni, kénytelen volt lord Derby az új kabinetet kizárólag tory elemekből alkotni meg. Az új kormány alsóházi szövivője (leader) természet szerint nem lehetett más, mint a párt üzemelői vezére, Disraeli. Nehány nappal a hazánkra nézve oly vezéreszadová-útközött után megalakult a cabinet. Jul. 9-én Derby lord kijelét annak politikai programját a felsőlőhöz elte. Csakis amannyi párt iránti tekintet, egyrmdet, a melyet képvisel, s a kötelesség ügredé birta őt arra, hogy eltagadja az új cabinet alkotására vonatkozó megválaszt; szerinte a törvényministerium nem cselekedhet helyesen, midőn kormány-érdeket csinált a reform-billnek egész terjedelmében elfogadásából. Kijelenté, hogy ő maga sem idegen a parlamenti reform elvétől, de fenntartja a teljes eszelekvési szabadságot a kormány számára.

Ily álláskütségben tartott nyilatkozat nem elégíti ki a demokrata pártot. A reform-bizottságok elhatározták, hogy hatalmas demonstratió fognak rendezni a kormány ellen, s e célból jul. 23-ára a Hyde-Parkba egy meeting-et hívtak össze. Az új belügyér, Walpole ellitelt ugyan az összejövetelt, de a kitűzött napon mégis nagy néptömeg oszdlott a Hyde-Park felé. A kapuk azonban zárva valának s 1500 rendőr volt kirendelve azok őrizésére. Ezeknek erőlködése dacára is betört a néptömeg a kapukat, s behatolt a parkba. Több személy, maga a rendőrfőnök is, megsebesült, s számosan elfogattak. A néptömeg ezután kivonult a Trafalgar-Square felé, s kijelenté, hogy a kormány eljárásának kárhoztatót, két határozatot hozott. Az egyik kimondta, hogy miután a reform-kérdés a kormány által határozatlan időkre elhalasztatott, tell az igazság érdekében minden törvényes eszközt használni, meg ha szükséges az az megtagadást is. A második elismerési határozat Gladstone, Bright és mindazon alsólőhaz tag irányában, kik a reform-bill vitatása alkalmával az alsóbb osztályok jogait védelmezték.

A parlamentben néhány radikális szónok egyenesen a kormányra hátrította a felelősséget ezen és más zavargásokért; de a többség, élénken megbírálván Bright és társainak magatartását, kedvelőleg fogadta a Walpole által adott följelentéseket. Kijelenté a miniszter, hogy a kormánynak esze ágában sem volt a meeting-ek akadályozása, s es esetben is csak azon meggyőződés folytán nyult előzetes rendszabályokhoz, hogy a zajos gyűlések akadályozni fogják a parkok általános használatását. Disraeli meg egyenesen kimondta, hogy az ily gyűléseknek, ha kelte időben és helyen tartatnak, a jogok értékes garantizát képezik, s azokat nem korlátozni, de előmozdítani kell. Shaftesbury lord felelt, hogy a jövő őlések alatt kívánni fogja a kormánytól telkek kisajátítását s helyiségek építését azon célból,

miszerint azokban a nép cselekedéseinek közügyek tárgyalására. E békéltető hangulat meg is termettje jó gyümölcsöt; a kormány helyben hagyásával a 31-én tartott meeting, melyen maga Stuart Mill is jelen volt — a legnagyobb rendben folyt le. Bright azonban nem önjait az agitáció helyes elrendelését. Társasággal együtt a nyár vége felé bejárta az angol gyárpárt nagy központjait, mellőzte a mérésüket taktikáját, melyet előbb a liberális kormány által követelt, s éles hangon kelt ki a toryak, s különösen Derby lord és Lowe ellen. A radikális párt és csatlószaiban nemcsak a munkás osztályok támadták meg a kabinet politikáját; a közép osztály, meg akárvan osztály, a hatalmat a faji aristocratiával, szintén részt vevő a népies demonstrációban. Manchester nagy iparosai egy értekezleten tartottak a tory miniszterium ellen szélsőséges eszközök költségeinek beszerzésére tárgyalban. Aláírást nyitván, csakhamar 25,000 frank gyűjtött össze. Londonban dec. 3-án szintén tartott egy nagy összejövetelt a pártban, melyet Ranalagh lord a reform-comité rendelkezése alá bocsátott. Tiltakozást e meeting a parlament több szónoka által emelt azon vád ellen, mintha a munkásosztályok nem bírnának politikai képességekkel; egyszersmind közönséget szervezett Gladstone, Stuart Mill, Bright s a választási reform többi előharcosai irányában.

Az 1867-ki parlamenti úllásnak egyéb megoldatlannal hagyott kérdések közt állították a választási reformot is, melynek keresztül-vetile a közvélemény sürgős kívánságát képezte. A radikálisok egy része a Russell-miniszterium bukása óta az általános szavazati jogot sürgette, s agitációját nem folytatná sokáig veszedély nélkül. Derby lord és Disraeli nem is idegenkedtek a lefolyt év munkájának folytatásáról; állásukat azonban föltette megnehezítet leginkább azon körülmény, hogy meg kellett küzdeniök a természetzerű bizalmatlansággal, melynek mindig fölkeltett egy szabadelvű intézménynek conservatív kormány általi kezdeményezése. A parlamentben győzelmeskedniök kellett a radikálisok fölött, a nélkül, hogy biztosan számíthattak volna a mérsékelt szabadelműre, kiknek magatartása volt hivatala a megoldás miképpen föltétl dönteni. Ide járult még az is, hogy a reform kérdése nézetkülönbséget idézett elő még a kabinet keblében is. Derby lord kifejezően egy Disraeli-höz intézett levelében azon öhajátást, hogy az új választási rendszer szélesebb alapokra fektetessék, a kormány három tagja, Peel tábornok hadügyr, lord Cranbourne indiai miniszter, s lord Carnarvon gyarmati államtitkár megtagadta hozzájárulását az új irányú intézkedésekhez.

Az új úllásokat megnyitó törvénybeszéd (1867. febr. 8-án) alig érintette a reform-kérdést s beérte annak jelzésével, hogy a parlament figyelmét ismét igénybe venni a nemzeti képviselői állapota. Derby lord teljes tudatával bírta a helyzet nehézségeinek, midőn a felirati vita alatt kijelentette, hogy a kérdés csak közös egyetértéssel oldható meg, s hogy valamennyi párt támogatása nélkül egy kabinet sem tűhet keresztül választási reform-bílt. Szerencséséggel Russell lord és Gladstone parlament mindeket házbán nyilvánított, mely támogatni fogják a kabinet-et, minthelytől bill-t terjeszt elő, mely a munkás osztályokat kellően

kiterjesztett választási joggal látja el. Hogy kiküszöbölje a talajt, s tájékozza legyen a ház többségének akaratát, Disraeli jókát látta egy-egy bírt bevezetésére helyett több háttérrel az javaslatot (resolutions) terjesztette a ház elé azon hozzáadásal, hogy minthelyt ezekre vonatkozólag kiderül a parlament öhajása, egy törvényjavaslatot fog benyújtani egy a választási census, mint a kerületet új beosztás tárgyában. Febr. 12-én az említett határozati javaslatok — számszerint tizenhárom — a közvélemény bírálatá elé lőnek terjesztve.

(Vége a jövő közleményben.)

Országgyűlés.

Pest, mart. 4.

A képviselőház mai ülésén pár előzmény után B. Simonyi Lajos hosszabb előadással követező interpellációt tett a miniszter-előnökhöz: 1. Mely okok voltak azok, melyeknél fogva a f. é. jan. 15-én összehívott hivataltanvonalomlat országgyűlése a jan. 11-vel kezd leírt által, meliőt nyilatkozatokat volna föltételezett? 2. Melyek voltak azon akadályok, melyeknél fogva a hivatalt 1870. II. t. c. 3-án nem teljesítették a f. é. jan. 11-ki leírattal foglalt legelsőbb ígértet be nem váltottak? 3. Szándékozik-e a kormány a hivatalt törvényekben foglalt azon intézkedések mielőbbi megvalósítására, melyek az újabb országgyűlés összehívására szükségesek. — Közölteti fog a miniszter-előnökkel.

A ház ezután napirendre tér: bevégzi a zárbeszédekkel a választási törvényjavaslat főlötti általános vitát.

Gr. Szapáryi Gyula közp. bizottsági előadó konstataja, hogy a javaslat 2-ik fejezete által támadottat meg, a támadás majd folyton az első ellen irányult. Tiszta és Irányi részéről jött a támadás két irányban: Tiszta csak általában a javaslat elvetését s annak bevezetését kívánja, de az ennek alapjául szolgáló minthelyt megfogalmazás nélkül, s így már azért is elfogadatatlannal, mert a szükséges sok előmondatot folytán ez irányú tárgyát ez az úllásnak alatt így hozható nem lenne. Irányi s társai a census megszüntetését sürgették s a javaslatot szabadelvűség-hínnnyal vádolták. A szabadelvűség fogalma relatív s ez irányban tehető igények nehezen kielégíthetők, Tiszta például a kormány javaslatát, Irányi viszont Tiszta állásponjtát nevezi illiberálisnak, s bizonyosan lesznek, kik még Irányi javaslatát sem találják elég jónak, liberálisnak, mert benne nincs helytelenül a nők szavazati jogáról. (Mondás.) A jobboldalnak nem az a főamittója, hogy szabadelvűség létezzék, de az hogy előmozdítsa a haza javát, jóllehet (Általános tetszés jöbőről) Szónok jellemzi aztán a baloldali magatartást a ház többsége iránt. Ha a jobboldal minden erejét megfeszíti az általa üdvösködött tartott eszmék s elvek köröszülvitelére iránt, akkor azt mondják fölött: Magyarország clique alatt ködök, s a parlamentarizmus kinyugtatók. Ha a jobboldal időt kímélve türelmetlenül halgatja ugyan a baloldalt, de maga sem beszél, akkor „az a mamelukserög, e szavazógép csak többségének durva erejével akar győzni, de kapacitálni nem tud.”

Ha pedig a jobboldal elhatározza magát vitára kelti, s a baloldali argumentumait meg-

száfolni, akkor meg az hangzik: lássátok nem mi, mi, de a jobboldal poeóskolja az időt! — Ily körülmények közt a jobboldal lemond a szerencséről, hogy a baloldali detszést kiküldetésé magának, s csak az egyeztetési törekvése, s hogy minden körülmény közt a haza jóvá módosítsa elő (Általános tetszés jöbőről) Szólok polemizál aztán az ellenzék t. bb. szónokával, s a javaslat elfogadását kéri. (Általános helyeslés jöbőről)

Móricz Pál s Babes Gyula Állottilag rozsol idézett szavakat igaztá helyre. Tiszta Kálmán a jobboldalról elmondottak daczára fantáziát javaslatát s a mellett marad, hogy a miniszteri javaslat elvetendő. S aztán polemizálni kezd legelőször is Seharcz Gyula ellen, ki mult beszédében azt merészelt állítani, hogy az ő javaslatát kivétel nélkül minden benne pozitívus, s nincs benne egy oly magasabb eszme, melyet érdemes volna egy párt zászlajára kitűzni. Az első pontnak néze azt jegye meg, hogy a képviselő urnák néze jogát, mert a kormány feladata pozitív javaslatot előadni, az ellenzék pedig csak a bírálást; a második pontra pedig a morális fehért zubbonyát kerítve maga körül, a ház kálmánát kéri kijelentni, hogy az ellenzék, midőn egy pozitív javaslatot áll szemközti, a közp. érdeke miatt nem vadászat zászlóra tűzhető kortes-jelszavak után! A szavazati jognak az irni-oval tudósok lendő kötésére vonatkozó tervre csak annyit mond irni-elvököséggel, hogy ő is ismer oly irni-ovalságot nem tudtak, kiknek azért józabb az ítélete mint egyenlőly oly egynek, ki a transzcendentalis bölcseszett tanulmányozásba melyve elvesztette emléje élességét. (Barl) Nagy nevetés, jöbőről egy hang: Tiszta tulajdonos idegeskedik! Később Szilágyi Dezső beszéde a fönt fordult: kímélje hogy bár ő a nagyzással nem akarja é. vadolni, de ő már olvasott hasonlót az angol parlamentvitáiban is! (Nagy tetszés barl) a baloldali minden tagja fejből linalás elreítette, hogy ők is olvasták! Többek után azt orálja Paczolainak, hogy az azt monda, miszerint a baloldali akák ki minden pártiszemponthoz, s azt tagadja is, végül pedig azt állítja, hogy a belügyminiszter ur, midőn azt mondá, hogy „nem akar szöféloöz hasonl! Shakespearé kifejezésekkel élni”, szölv szavainak igazságot, találóságot ismerte be, mert hiszen Shakespearének a nagy jellemfestés, midőn találó kifejezések szerették örök híret. Kéri javaslatának elfogadását. (Hosszas éljenzés barl.)

Szilágyi Dezső multrók beszéde pár frásznok föloldozásával kezdődik, mely Tiszta azon a folytonos haladás eszményének válla hiva.

Tóth Vilmos belügyminiszter a lefolyt vitában azon meggyőződését állja igazolva, hogy a vita alatt levő egyben leghevesebb álláspontot a kormány javaslatja foglal el, mert az ellenzék által benyújtott s ajánlott különféle javaslatok a census különféle emei iránt, az általános szavazati jog, a nyilvános és titkos szavazási mód stb. tárgyában csak azt mutatják, hogy a gyökeres változtatásnak azon legnagyobb akadályát, hogy még az ellenzék vezetésénél sem jötték tisztába s csak a sötétben tapogatóznak a változtatások módja s mértéke iránt. (Helyeslés jöbőről) Ily körülmények

közt változtatást idezni elő valóságos politikai könnyelműség s fölkéri Ghezyt, ki e szölv élt a jobboldal ellen, hogy saját minden áron s bizonytalan alapon változtatni kívánó pártjának tartson disszertációt a politikai könnyelműségről. (Derűlés) Nem fog ezalólatában bocsátkozni azoknak, melyek a censusról, az általános szavazati jogról mondatnak megfelelő ezekre jöl, alaposan a törvényjavaslat készítésében munkatárs Szilágyi Dezső, kinek Tiszta Kálmán szemére veté, hogy modern államnevelítésként s filozófusoktól oly dolgokat mondat el, melyeket más is olvashatott. Neki ez irányban más fogalmat vannak s bár Tiszát meg államiállom tartja (Derűlés jöbőről), még sem hiszi, hogy olyat mondott volna valaha, mit sehol nem olvasott. (Derűlés) Hisz ha az olvasottak fölhasználása hiba volna, ugy Tiszta is eleenék azon a méhrl és pókrl szölv 16. adoma fölhasználásnak érdemétől, melyet Szilágyi alkalmat, mert azt már elmondta egy conservatív államfőrl 1836-ban (Nagy derűlés). Az ellenzék szónokai mult elmondottak javaslati ellen azon vadat, hogy az a választási jogot megszüntít; mindnyájuk okoskodása, bármily szélsőségesek voltak legyen is, öszetelköztak a szölv: jogfosztás. Bár jobboldalról számonas, többek közt Szilágyi Dezső s Paczolai azonban megfogalmazott a vadat, mégis folytonosan ismételék, s így bizonyos taktikát kell látni benne: nem tudván földszíre hozni a tárgyalás daczára egy oly eszmét, mely kőre esporteszultánusnak, egy jelszót kerestek, s azt megis találták a „jogfosztás” jelszó fogalomban. Tiszta a víd alapon: A negyed-telekör, mely szölv: a 48-iki törvény rendelkezése van ellengedni teljesen javaslati áttal is: a kinek tán a fogalmazás ellen van kifogása, stylariz javaslással könnyen lehet rajta segíteni. De azt állítja, hogy a kisiparosok s a 300 forrás házál hírt közt fosztalnak meg sokan a víd jogtól. Legvárásosabb törvényhozás az, mely egyenlő kulcsot használ a jog s kötelezettség kiosztásánál.

Az 1868-ki adótörvény megváltoztatása hogy taln s kivrásorban egy segédell dolgozó mestereim 6 ft jövedelem alatt írt, rendezett tanácsos városban pedig 100 ft tiszta jövedelem után 10 ft 50 krt; mutassa ki mindenki adókönnyéből, hogy ennyit fizet, s akkor válassza. Az ellenzék azt monda, sokan megfosztanak oldg gyakorolt választási jogtól; épen itt van a fállácia: szavazni fognak ezután is, kik joggal bírnak, s a jogtól elesnek, kik azt csak uszuprálták (Hosszú tetszés jöbőről) Persze az ellenzék a víd jogát a reform bevezetésé akarád alapján, melynek visszatérését első beszédében kimutatta; pedig legbiztosabb alap az adókönny, mely lehetetlen tesz minden visszatérést. Aztán sajátjóság, hogy, mik az ellenzék midőn a visszatérésről panaszkodik, most mikor a kormány s a jobboldal e visszatéréseket megnevezett törvényjavaslatot terjeszt elő, épen a kormányt s jobboldalt nevezi el jogfosztóknak. (Derűlés, helyeslés) Azt állította Tiszta K., hogy a javaslat a városok alsóbb osztályú népességét akarja a jogtól kizárni, mintegy büntetésül azért, hogy a legtöbb helyen baloldaliar szavaztak. Furcsa bizonyítványt állít ki magának az ellenzék az állításával, mely nem más, mint hogy ha a kevésbbé vagyonos és értelmes emberek nem szavaz, akkor a baloldali megbukik; (El-

szt. . . Oh ne gondolja, hogy ezért valakit ártatlanság fogok vádolni: oh nem, a tények a egyjukban vége igazak s nem hozok fel egyebet ellenük, mint azoknak rendszereim sörts és méltatlan értelmezését! — de sőt — miután kényszerít hogy forraszerint meggyőzzék önnek, megvalloim képtelen is lennék visszatérni a vádljait, melyek közül némelyik valóban jogosult. —

Az ember csak ember, asszonyom, és úgy hiszem ön sohasem gondolta, hogy jövendő férjében egy mindenben tökéletes, feddhetlen lényre fog találni Sajnáom, hogy nem közelíthet meg jobban azon eszményképet, melyet én meg is érdemelt volna. És most asszonyom, miután jó adag megaláztatást kelle elűröim, remélem elhízi ön, hogy mindazon közlelményekben, melyek e részen öhöz jutottak, a rosakaratnak és a szenvedélyességnek, az ingerlékenységnek és a megcsörtét érdekeknek te tomes része lehet: mely mozgató erőnek nem csak az a tulajdonuk, hogy hibáinkat tulajtozva mutatják, hanem egyszersmind a legjobb szándékok is a leggyöleltesebb színen képesek elütni. — Belátásra bízom az elmondottak megfontolását s részemről tartozodom minden boszus, ingruitt kifakadásból, minden eláztatól, abeli féltelmén; megvalloim tudósokra ragadtatva — mit helytelennek tartok — igaztalan legyek. —

(Folyt. köv.)

„KELET” TÁRCZÁJA.

Miss Alda.

Fortun L. beszéde.

VI.

(Folytatás.)

— Most már volt önnek vagyon — folytatta Valentine — de nem igaz uton jutott hozzá; jó anyaga elhagyta.

Adrienne, a fiatal nemeskeblő hölgy nem akarta többé azt látni. Ön nem is bánta azt, hogy vagyon gyorsan szaporodott. Azonban ha vagy egyszer történetesen levelet írt ön baba, mindig csak nehéz helyzetéről, s az élet terheitől panaszkodott; s természetesen semmivel sem segíté anyját, mert ez következtetéslen-ség lett volna ön részéről. Ez érteleme, ezen tényekre akar ön ma hivatkozni ön igazolásául? Nem, az nem lehet!

Nem kétem, hogy ön nagyon ügyes kereskedő ne lett volna, mi abból is kitűnik, hogy vagyon gyorsan szaporodott. Azonban ha vagy egyszer történetesen levelet írt ön baba, mindig csak nehéz helyzetéről, s az élet terheitől panaszkodott; s természetesen semmivel sem segíté anyját, mert ez következtetéslen-ség lett volna ön részéről. Ez érteleme, ezen tényekre akar ön ma hivatkozni ön igazolásául? Nem, az nem lehet!

Ön nagyon előnyösön adta el üzletét, midőn a februári forradalom kiütött. De feledtem, átmenetlik, elismerésen kifejezni az kis misterfogás fölött, mely által az egyszerű Brem onból a Chalain utadából, egyszerre

nem es Chalain urrá lett. Ön nemessé tette magát. Nagyon helyesen! oh ön jól ért hozzá a körülmények hasznára fordítani. Ennek folytán nem is késett, a kivételre 1848-ki időszakot vagyona öregbítésére, — (mely ez idő alatt tetemesen növekedett is) s később becsapva kielégítésére felhasználni. A nemes, fennkölt eszmék árkelete akkor magasan állt. Az emberek nagy tömege egyszerre állt ön háta a dolgozó osztályok nyomorától. Ön is épen úgy lett, mint a többiek, s rögön a körülmények használatára társainál még hangosabban kiáltá: hogy ezt gyorsan tenni kell! A Chalain — név-akkormeg a nemesi előrag nélkül — minden ember baráti program alatt szervezett; — ön minden bizottmányban jelen volt. De hagyják ezeket.

Az első időszak után sokan félre dobták fölvetett álarcukat, ön azonban megtartá magát.

Ön egy oly iparigát vitt munkás kezébe, mely képességével leginkább öszhangzott; és valóban ön azola nagyon ügyes ember módjára zskmányolta ki a filantropia özeget. Nevet vívott ki maga az üzérkedés e nemében. De a következő tekintve a dolgot, észre lehetne venni, hogy ön kiválóan csak az elmélet terén maradt.

A mi a gyakorlatot illeti, ettől annyira irtóztott mindig, hogy — sohasem tudtál elhatározni magat, alapvető a legragyondott személyes tapasztalattal gyarapítani. — Volt önm Párisban egy nagynőné, apjának nővére

lenmondás balról) s hogy a városok vagyonos és értelmes osztálya a jobboldalhoz tartoznak. (Derűsítés; tetszés jobbról) A törvényjavaslat hibáinak mondták, mivel az incompatibilitásról s a vesztegetések megbüntetéséről nem intézkedik. Nézetek szerint az incompatibilitás nem tartozik a tárgyalathoz, mert ennek csak a választási körli intézkedése s nem egyszerűen arról, hogy mit csináljon a már megválasztott képviselő. (Helyeslés jobbról). Ez más javaslat feladása s meg is ígéri az összes kormány nevében, hogy az illető törvényjavaslat rövid idő alatt elő fogja terjeszteni, hogy még az ülésszak alatt lejártyalathassák. (Közhelyeslés.) A megvesztegetések ellen is ha már nem akarjuk bevárni a codex criminalis elkészültét, melyhez tulajdonképp tartozik, más törvénynek kell intézkedni. (Ellenmondás). De előre is megjegyzni, hogy annak készítésénél nekünk a borsal s pénzzel vesztegetők, de azok veszedelmesebb vesztegetése is tekintetbe fog vétetni, ki másnak regulejtát, legelőt, vagyonát ígértetik oda (Nagy zaj balról). Meg van győződve, hogy ez intuitívja szelső balról is általános helyesléssel fog találkozni, de azt is fel foghagyni mindenki, hogy így javaslatot — egy némi véleménye ellenére — nem állhat 2-4 sorból, s így ez ülésszak alatt már be nem hozható, s a jövő ülésszakra marad (Zugás balról). Nem mi vagyunk okai (Ellenmondás) vagy tán mi vitatkoztunk a mostani tárgy fölött is tíz teljes napig? (Hosszas tetszés jobbról) Azt is mondták a javaslat ellen, hogy complicitat, nehezen érthető. Vélemény szerint nem az arasz, de az elrendelő cél az így dolgotban a legjobb mérték. Szabatosan körül kellett írni a törvény végrehajtásának eljárását, hogy a választási eljárás tisztasága megőrzés. Vagy szabad kezlet kell adni a törvény végrehajtásnak, s akkor ták kapu nyílik a visszaéléseknek; ekkor a javaslat azután rövid lehet, vagy körül kell szabni a végrehajtók hatáskörét, s akkor az előtt eredmény menthető teszi a törvény hosszúságát. (Általános helyeslés.) Csalálkozok a fölött, hogy az ellenzéknek kifogása van a választási összejáratás fölötti bíráskodásnak, mert eddig a kormány gyakorlati, a kúria a bírósághoz ellen; hisz az a tekintéllyel szabad rendelkezés csak az ellenzék által annyira perhorreszkált hatalomnak válik előnyére, mely ennek korlátozása biztosítja a törvényes institutiókat, a szabadságot. (Hosszú tetszés jobbról). Azután szónok Mocsonyi Sándor beszédével foglalkozik. Ebben az is állítatik, hogy a belügyminiszter e tv.-javaslatának titkos intenciója a románok elnyomására, s a magyar supremacia fontatására irányul. Szólok az öszintéségüknél még ellenségei nem veték szemére, azért most is nyíltan kimondja, hogy ama tételnek egyik felét igen is akarja: akarja a magyar supremáciát (Hosszas lelkesült élénzés), vállotta ezt mindig, vallani is fogja mindig. De tagadja, hogy ezt más nemzetiségek elnyomásával akarná meg van győződve, hogy ez hitvány megkülönböztetés a kultúra s szabadság versengése során is, és más országok a románok elnyomására. (Hosszas tetszés). Vajon a census nem egyenlő-e a románokra és magyarokra is, vagy Magyarországon megváltoztatták-e, s Erdélyben a régít hagyják meg? S még ekkor se csak a románok, de az egész erdélyi rész nevében kellene feljajdulni. (Tetszés.) Mocsonyi S. ha igazságos akart volna lenni, az ellenzéköt lelendelt állítani. Egy tavaly megjelent román riporter először a románok serekeit: a 8 forintos census magas, a kerületek beosztása igazságtalan s vál, egy a honfővároka kiterjesztendő. A két első kívánat nem teljesített, mert Magyarországon se történhetett most még ez iránt változás, de a harmadik teljesítve van, az a románok a mértéköt kevesli, az guszus dolga, de azt nem mondhatja, hogy a javaslat a románok ellen van irányozva. (Hosszas tetszés.) Tapasztalta, hogy a mit ezek mindenképp meg volt a maga ellenzék jelszava, most ez a „reactio” azt állítják, hogy javaslat reactionarius irányú. Kérdik: reactionarius törvényjavaslat az, mely a választási jogot kiterjeszti, mint az erdélyi honfővároka, a gazdasági tisztaköl s a szellemi munkásoknak a visszaéléseknek, uszupciónak előjé veszi; mely a választási kérdések megbírálását a kormányról a kúria ruházza: ha ezt mind reactionálónak nevezik túlról, úgy s zivesen fogadják a reactionarius címet, s meggyőződve, hogy a jobboldal is örömszt járul az így reactionarius javaslatához (Általános helyeslés jobbról). S aztán bevezetül azt mondja: el volt készüle, mikor a belügyi tárcát eltolgatta, hogy gyanusítani, félreagyardálni fogják legbensőbb intencióit, de el volt készüle arra is, hogy mindig nyíltan s határozottan meggyőződésöt fogja követni: „conscia mens recta fama mendacia regia”. Ajánlja a javaslatot. (Hosszas lelkesült élénzés. Szémosan odörölyli a ministert.)

A zajos tetszés elcsillapulta után meg Irányi Dániel beszéd, javaslatát ajánlja. Beszédjét holnap fejezi be.

A KELET magán-távirata.

Közlött: Pesten, márt. 7. 10. 4. 30. n. d. e.

Közlött: márt. 7. 10. 4. 30. n. d. e.

A képviselőház tegnapi ülése igen viharos volt, botrány botrányért és a szelsőbal elkezdte taktikáját: a választási törvényjavaslatnál agyonbeszélte és ülésszak utolsó részét Háromszor kívánt nevszerinti szavazást, egyszer azon kérdés felett is, legyen nevszerinti szavazás vagy nem.

A kormány előterjeszté az öt éves mandátum, valamint az incompatibilitási javaslatot. Szerinte minden fogalmazó hivatalnok lehet képviselő, de a házak csak 5%, lehet hivatalnok; ha többen választásának, kisorsoltának.

Bittó előterjeszté a büntető perrendtartást, mely a kilencz tagu bizottsághoz utasított.

Pouyerquertier francia pénzügy-minister lemondása elfogadtatott; tárczáját ideiglenesen a kereskedelmi minister vette át.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, márc. 7-én

— Király ő felsége és hű 5-én 7 órakor a m. kir. államvasut. József főherczeg, b. Wenckheim gróf, gr. Bellegarde és gr. Kinsky főkönyhamester kíséretében vadászatra Gödöllőre utazott.

— Ő felsége gr. Teleki Sándornak a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a Szt.-István rend kis keresztjét díjmentesen adományozta.

— Ő felsége a m. kir. igazságügy-minister előterjesztése, törvényszéki bírók a marvásárhelyi kir. törvényszékhez Tibold Mihály nyarászoredai aljárásbirt: a gyergyó-szent-miklósi járásbírószághoz pedig Csizsai Ferenc legelső főelőzsi fogalmazót nevezte ki.

— Gróf Andrássy külügyminister második étele és hű 3-án ép oly fényes és látogatott volt, mint az első, melytől azonban csak abban ütött el, hogy ez alkalommal a polgári ruha határozott többségben volt az állami és katonai ruha elenében. Maga a szívélyes házi gazda is frakkal cserélte fel a fényes buszárt atült és csak az István rend nagy keresztjével volt díszítve. Az udvartól jelen voltak: Lajos Victor, Albrecht és Lipót főherczegek, a diplomatiai körökben az összes idegen követek, egy szintén a magas aristokratia legkiválóbb tagjai által volt képviselve ez estélyen. A társaság ötfelel tult tartott.

— A helybeli iparos egytel és hű 10-én délután 3 órakor közgyűlést tart, melyre a tagok tisztelettel meghívattak. Az igazgatóság.

— A baloldali országos értekezlet után mint az ellenzéköt látjuk, nagy bantelt lesz. A magnum álomlás hogyan is maradtat volt volna el? Ama lap arról is értesíti a küldötteket, hogy kerültenként kínd jelenteznek, ha a lakomban részt akarnak venni. Legjobban járnak a tisztánlat, mert az a vezetőjük S z o m j a s József lesz.

— Kerkapoly pénzügyminister és hű 5-én reggel 8 órakor Zágrába érkezett a záknay-Zágrabi vasut egyében.

— Lázár Mihály — mint a Nemérekben olvassuk — Szt.-Udvarhelyen és Oláhfaluban a legszébb rendben vitte keresztül a szervezt. Polgármesterek és az összes tisztai kar deparkát. Mindkét helyen gr. Andrássy Gyulának és Lányay minisiternek egyhangulag bizalmi felirat határozottat.

— Temesvári Lajos ur jövő szerdán leendő bucsu felépité és jutalomjátékát „Schedridant” választotta. Vendégmivésztünk játéka nem egy élvezetes eszté ajándékozta meg színházunkat, s így közönségünk megelégtelt partfogására talán számíthat.

(S.) Színház. Philippovicsné tegnapi jutalomjáték: „Sullivan vagy polgári és regényes” Mellesville 3 felvonású vígjátéka meglehetően száma közönség előtt meghatótossan folyt le. E francia ternek, melyet a színlap jege vígjátékának emizmet, egy pár alakban és jelenetben jó anyagot nyújt a feldolgozásra, habár a komikai ér meglehetően roszan folydogál benne. Szentgyörgyi (Jenkins), és Temesvári (Sullivan) elég jól adták véssze szerepeiket, habár Szentgyörgyi vonta tott behorborozsa ellen ma is kifogásunk volt: s habár Temesvári a részszegeit jelenetből nem tudott teljes egészét alkotni úgy, hogy ebből csakot az a mozzanat sikerült, midőn eltávozik az ebedről. Eichner Anna (Léili) nem volt elemében s erőtellett drámai declamálásnál alig nyújtott egyebet. Mátrai (Sanders) tán kisebb rohógs nélkül is tudott volna jelmezenni, ha nem szerezte annyira a túloras marquirozst. Philippovicsné, Krasznai, Kórsiné s Kórsi nem rontottak.

— Gr. Fredro, az „Egyetlen leány” és a „Reggeli előtt” című lengyel vígjátékok szerzője közelebb érkezett Pestre. A színházban megjelent az intendáns páholyában s végig nézte az előadást, egy-két színezűs és színezűsnek fölül igen dicserőleg nyilatkozott. Ez este Prielle Kornélia asszony, Szerdahelyi, Szepiet, Náda, Szathmáriné asszony játszottak a „Nyolcadik pont” est. darabokban. A gróf at lelt közt 35-40 éves szőke fiatal. Napoleon szakkálát és egész francia viselést; franciául, lengyelül, németül és angolul beszélt, 1848-ban részt vett a magyar szabadságharcban, melyben érdemeiért szertart magának. Az idegen szerzőt írtat való udvariasághól, ki egy nagyobb vígjátékot hozott magának, főemeltett két vígjátékát fogják Pesten közelebb előadni.

— Benza Ida fényes sikerrel végezte be vendégese előadást a szentpétervári színpadon. Jutalomjáték szombat a „Zsidóné” volt, s ez alkalommal nem csak a színpadot árasztották el virágokkal, hanem a művésznő meg az utózn is oratóköt tárgya volt. Benza Ida a jövő hétt folytán érkezik a fővárosba, ezuttal azonban aligha énekel a nemzeti színházban.

— A pesti nemzeti zene-conservatorium — hír szerint — a Nemeshegyiélle házat 65 ezer forint megvásárolván, azt önéneljárja fogja berendezni.

— A pesti svájci konzul kinevezési okmányához a napokban nyerte meg ő felsőt a helybenhagyását.

— A katonai határvérdekek azon részére nézve, mely közvetlenül Magyarországhoz esatoltatik, a törvény abbéli rendelkezése, mint a „P. N.”-ban olvassuk, legközelebb valóstítatik.

— A horvát kormány municipalis bankkal az inszegések számára felveendő nagyobb-szerű kölcsön előtt alkudozik.

— A lipótmezői orsz. térdolyva kezd szük lenni, mivel az elmebetegkek száma a közelmúlt időben annyira megzsorapodott, hogy 150 beteget a budai igralmas nének közkórházba kellett elhelyezni.

— A konstantinápolyi kormányt figyelemztetik a külkövetek a fejedelemségekben nemcsak a bekövetkező fölkelés veszélyére.

— Állapczák. Bécs-Ujhejnen közelebb három napszemélyre hasznaltatn vetette ki a rendőrség hálóját, kik apczáa ruhában hamisított okmányok alapján kisédel földöz részére adományokt juttattak. Az állapczák csakugyan jól el tudnak bánni a környölött csikázmányot pénzével.

— A es-szeredai kir. törvényszék mellett dűsségbe jött kir. ügyész állomásra melytel 500 forint fizetés, 200 forint lapkénz és 200 forint hivatali pótlék van öszszetölve, pályázat nyitattik.

Állami ösztöndíjak. A bécsi közoktatási minisiterium az alsó-öztéri népisoklak tanító jelöltjei részére a folyó évre 9100 forint állami ösztöndíjat engedélyezett.

— A keleti marhavész Gács- és Morvaországban teljesen megszűnt, ennek következtében valamennyi osztrák tartomány véssmentes.

KÖZGAZDASÁGI

A kiházasító egyletek című czikkre.

VI.

A kiházasító egyletek némelyike mivelébe idegen elemeket is vesz, mindazonáltal mindenik mivelételek sulpontja, bogia, s ez idő szerint gordiusi csomja, a kiházasodók nyereséggel kiégítésében találkozik. Mindenik megegyezik abban, hogy r dijakat kiházasítási illeték címűen, utólagosan, és oly kiadás öszszekben szedje föl, hogy a kölcsönös esztől eszté fizetés 20, 30, 50 kr, míg a két részvényes 30, 50 kr 1, 2, 3 forintig mint kamattámog emelkedik. Mindenik számításánál az, hogy nem vesznek be többet, mint a menyitrel a tag biztosított öszszegét kiégítik s a menyit kezelési költségei esztől eszté. S itt rejlik legtöbb egytel számításának legfőbb hibája, mivel azt hiszik, hogy törzstörzök a jövő kiégítésére teljesen elégséges; s maradjon meg a kiházasodók alkalmából behajtott öszszegből bármennyi: ha az igrnyökk és igrnyökk jutalekára kizsorni nem bírják, jétékony czékloka nagylelkűsökönek, azon magát megbeszöl tévedésben, levén, hogy ezen maradvány évi tiszta nyeresémm. Holott nem így áll.

A kiházasodók kiégítésé ha úgy történik, hogy az illeték csak annyit kap, a menyit beizetett: akkor ezen egytel mivelétele biztosítás, hanem takarékpénztári üzlet. Ha pedig mindenik többet kap, s némelyik jelentékeny nyeresémmnyel lép ki: hogy ezen nyeresémm hégazog maga után, azt magyarázunk se kell. Minthogy e hégazog nem az egytel partatásban támasz, hanem az egytel vivum cegitámban keletkezik, vagyis az egytel e csoportot ká folyvást kiégiesztő egytel biztosított öszszegeket hosszas időn át a maga

teljességében kiégítő tagoknak marad adós: még a vezetők nagyrésze sem akarja belátni, hogy az egytel aktíváján ettett ezen csorba valóssággal létezik. Különbben a roppant dotációkra, az ugynevezett jétékonyozókra mindjárt kezdetben nem is gondolnánk.

Pedig ezen hégaz, illetőleg deficit nem oly csekélység, hogy előzet se lehet lehesen húnyni. Mindenik eköveti azon hibát, hogy halálretra a törzstörzöt vissza igrni, mi ha egyebet nem tesz, a biztos számszát mindenestül zavarja. Egyelőre megegyeztek abban, hogy bizonyos évi biztosított öszszeget nem fizetnek ki: a kezdeményezés „felső magyarországi” kezdetben három évet tett, most már 6 is eltelt; az utána keletkező kölcsönös már egy évre szállított a tagság szabványoszeri idejét: azonban, már is mindenik merészséget vett magának arra, hogy az első évbén is kezdemény fizetni, még pedig egyik négy, másik hat tagsági hógápar: sőt a gyakorlat könnyelműsége egződés csapog, hogy meghásozást engedje a tagokat bármikor, csupán kifizetését halasztja az alapsabályban kitűzött néhány hógápar. Egyik egytel az első évbén a félnek a csak pénzét adja vissza, de honnan ezt is, a midőn az általa beizetett hásszányt illetékek az egytel pénzártán már keresztül mentek; a másik csak felét fizeti, a más felét a tag hásszányt illetéki fedelezésére visszatartja; a harmadik még az első évbén, s a midőnk eljelen mindenik teljes nyeresémmnyel beizetja el: ha mindezeket meglátoljuk, ha számokra kezdjük vonni azon hiányt, illetőleg deficitet, mely az első s a második év kezdete maga után hagy, főleg ha még azt is idevessük, hogy némelyik egytel tagjainak azt is gázi, hogy befizetésüket bizonyos számlaköltségmivént: lehetetlen laicus szemmel is oly messze nem látni, hogy a hiányt lássuk; lehelten nem kérdezni: ki fogja egykor ezen hiányt pótolni?

Azonban épen e kérdésre felel a törzstörzke rendeltetés, mely mint fennebb jelezttük, arra van hivata, hogy az évek során a támasz deficit elbe kerüljön. Ezen nagyszeri elhivatása lévén a törzstörzkenek, hogy hivatast annak idejében betöltse, axioma gyantán állít-hatjuk fel: hogy a törzstörzke nagyságának a deficit nagyságával annyira arányosnak kell lenni, hogy ha törzstörzken kovesebb törzstörzket vesznék be, és tesznék le, mint a tagoknak igrt nyeresémmnyel szemben lehetünk kellene: az egytel később bizonyos zavarba jön. Ha már most eltekintve attól, hogy némelyik egytel a legkedvezőbb időponoton kiép-pőknek 50, 60%-nyereményt igr: ha csakis a szolidabb egytelek 30-40%-kát is vesszük baszál: ki kell mondanunk, hogy minél kevesebbet vesz be egy egytel törzstörzke címen, jétékony albi bizonytalanabb. S bár annak hogy a kölcsönösök a 18 évtől 20 f. a 48 évtől 50 f. 100 f. törzstörzket vesznék, e különbségnek semmi értelme sine: azt hogy az egyik pesti a törzstörzke befizetését 10, a másik átlagosan 15 évre szállította, helyesnek nem lehet. Nem pedig azért, mivel ha az egytel minden tagját csak 100 forint nyeresémmnyel beizetja is ki: meglehetősen tekintélyesnek kell lenni a törzstörzkenek, hogy az kamatjait szaporodva, különösen egy egytelnél, mely a törzstörzket más uton is nem szaporítja, 10, 15, 20 év alatt a hiányt kiégieszthesse. Holott egy bigadatan számoló egytelnek ezen időre törzstörzket legalább is oda kell emelnie, hogy egy öszzályt, ha szükség is van kívánja, ebből kiégithessen.

K ö v á r t y L á s z l ó.

Felölös szerkesztő Szász Béla.

Nyiltér*)

Felhivatik.

A Victoria utazt főfelügyelő Ládai látván ur, holléltől adlirottat Nagy-Enyed táviratilag azonnal értesítse. Nagy-Enyed, 1872. mártius 7-én.

Papp Gyula,

a victoria főfelügyelője.

Biasini gyorskocsi menetrendje

1872. január 1-étől:

Kolozsvártól Szamosújvá Debre, mindennap reggeli 6 órakor. Debről Szamosújvá Kolozsvár, minden nap délutáni 1 órakor. 1 személy ára 30 font szabad polgárság Szamosújváig 2 frt. 40. Dátig 3 frt. 20 kr. — Kolozsvártól Torda és Felvincra naponta kétszer reggeli 4 óra és délutáni 4 órakor egy személy ára Tordáig 2 frt. Felvintáig 2 és közből Cseppe 4 frt. hátulsi cseppe 3 frt. 60. 30 font szabad polgárság. Felvincáról Torda és Kolozsvár minden nap kétszer reggeli 6 óra és délutáni 6 órakor; a Kolozsvár és Felvinc közötti naponta gyors kocsi menet mind az utazók indulására érkezik oda, és megérkezéskor után jönnek Kolozsvár.

* E rovat alatt közöltettek csupán a sajtóhátszág irányában vállalt felelősséget a szerk.

HIVATALOS.

Sz. 286. 1872.

[96]

[2-3]

Hirdetmény.

Báró Miske Ferencnek mint tordamegyei hagyományos birtokosnak, képviselve ügyvéd Domján Miklós által, a hagyományos aranyosítása ügyében, minden jogosult birtokosnak, f. é. **április 9-én d. e. 9 órákor** személyesen, vagy meghívatottjaik által a tárgyra vonatkozó irományokkal együtt, **Hagymás** helységében megidéztetnek.

Alsó-Járában, 1872, március 1 é.

DÁVID ANDRÁS, szolgabíró.

Sz. 322. 1872.

[97]

[2-3]

Hirdetmény.

Nemes Tordamegye területén Hagymás helységében az özsves keresésmajom f. 1872-ik év **április 9-én d. e. 9 órákor** **Alsó-Járában** nyilvános árverezés mellett a legfőbbt ígérőnek haszonbérbe fog kiadati; a hozzá szólaní akarók 10% lánapénzt tartoznak az árverező bizottságnak készíteni; az árverési feltételek pedig addig is, alólitt szolgabírószágnál, a hivatalos órák alatt megtekinthetők lesznek.

Alsó-járai szolgabírószágnál.

Alsó-Jára, március 1-én, 1872.

DÁVID ANDRÁS, szolgabíró.

NEM HIVATALOS.

[96]

[2-3]

Hirdetés.

A nagy-szergei özsves keresésmajomról fogó folyó év április 24-től kezdve **hat** egymást követő évre f. é. **március 27-én d. e. 10 órákor** Csergeden tartandó nyilvános árverés útján, a legtöbb ígérőnek haszonbérbe fog adati.

A feltételek addig is megtekinthetők N.-Csergeden Perlaki Sándor úrnál, vagy pedig Mikesfalván alólitt. Felkiáltási ár 800 frt. bántapénz 10% tölt.

BOER KÁLMÁN, birtokossági meghatalmazott.

ZINZ C., fogorvos.

Előleges jelentés.

Néhány szenvedő felhívásnak Szász városról engedte, van szerzőm a **saját és foghatók**nek, valamint foghatók-ségüknek jelenteni, hogy ott tartozkodásom ideje alatt, **10-15 nap**, minden efféle betegnek szolgálatomat felajánlom. Megérkezésem április hó elején.

ZINZ C., fogorvos.

ÖNÜGYV

vagy is gyakorlati útmutatás
mindennemű jogügyletek elintézésére és a közleleiben előforduló okiratok s beadványok szerkesztésére
a legújabb törvények alapján,
különös tekintettel a királyi bíróságok szervezésére,

245 iromány-példával felvilágosítva
bírák-, ügyvédek-, jegyzők- és felek használatára.
Ira Knorr Alajos, Pest 1872. Ára 2 frt 80 kr.

Elméleti és gyakorlati

ROMÁN NYELVTAN.

Abn Ollandorff tanmódosítva tekintetbe vételével. Ira **KOZMA ENDRE.**
Ára füve **1 frt 20 kr.**

Erdélyi képes nagyobb naptár 1872-dik évre.

Tiszti czimtárral s érdekes tartalommal.
Ára **50 kr.**

MAGYAR POLGÁR NAGY NAPTÁRA 1872-dik szökő évre.

Szerkeszti K. PAPP MIKLÓS.

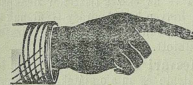
TARTALOM:

I. Naptárész 1872-re. II. Szépirodalom, történet, természettudomány és közgazdasági rész. 1. A honvéd foglalkozások. Külföldi Medgyes Lajosától. 2. A kivégzés. Tóth professzor. 3. Fegyver naplója. Közl. K. Papp Miklós. 4. Téma. román néphalál. Közl. Moldován Gergely. 4. Egy hűi indít 1840-ben. Kós Ferencztől. 5. Ujjab adatok Lovassy László felségfőrtől pörkéhez. Közl. K. Papp Miklós. 6. Tökélynél zseblője, elhasznált Lukácsfőrtől. 7. Fehér Anna, néphalál, közl. Lukácsfőrtől. 8. Mirabeau halála Louis Blancfőrtől. fordította a szászoktól lapjából a. L'Homme-ből Tussai. 9. Székely Mária levéléből (1868). Közl. Székely Sándor. 10. Egy hűi Mátya király. 11. Egy román négyvőre naplója (1849-diki román néphalál történetéhez). Közl. K. Papp Miklós. 12. A Kossuth-banquet Washingtonban (1852). 13. Szent György helyettese Langbeintől, fordította Szász Béla. 14. Egy léghajós. Elbeszélés Jókai Móról. 15. Bölcshád, Petrusa Jenőfőrtől. 16. Az órák szoros. Orbán Balásfőrtől. 17. Dalok Jankóhoz. Sánti Lajosfőrtől. 18. Darwin elmélete. Herman Ottófőrtől. 19. A kedvesfőrtől malom Székely néphalál. Közl. Szász Mihály. 20. A gazdálkodás- és takarékoságról. Janet Pál után Sánti Lászlóné. 21. Nagyapótekon. Indali Gy. 22. Nagy események dióhéjban. 23. Román néphalál. 24. A munkásokról. Sánti Lászlófőrtől. 25. Egy 1632-ik évi fali naptár, közl. Jakab Elek. Egy igen érdekes emléke 1683-ból. Közl. P. Szachmárfőrtől. 26. A havasfőrtől és a beszlőfőrtől. Janet Pál után. Sánti Lászlóné. 28. A természettudományok száz év előtt. 29. A csemetengeri vasút pálya. 30. A szőlők manája. 31. Egy pár szó a komlótermelésről. 32. Szász fiúmozgó gyárak felállítás. 33. A sajtószétszórt. 34. Pár szó a trágyaállatokról. 35. A méter-mérték és a súlyrendsz. 36. Bélyegilletékek. 37. Távirat. 38. Posta. 39. Vasút-menetrendek. 40. A királyi legión tizeni városok. 41. Teljes tiszti czimtar a legújabb hivatalos adatok nyomán. 42. Hirdetések.

Tiszti czimtárral **1 frt 30 kr.**
Czimtar nélkül **1 frt.**

Közhasznú**Erdélyi Képes Naptár 1872-dik szökő évre.**

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.
Sok képpel, tanulságos és mulattató olvasmányokkal.
Ára **26 kr.**

Irodai fali naptár

katholikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilletéktáblákkal, a kolozsvári levélposta indulása s érkezése, kamat-számítás és árendát mutató táblákkal.

Különös tekintettel hivatali használatra.
Ára **30 kr.** postán küldve **35 kr.**

(83)

(2-6)

Hirdetmény jelzálog-kölcsönök iránt.

Alólitt bitallintézet igazgatósága tiszteliet el jelenti, hogy a m. általános földhitelrész-vény tábláttal létesült összekötésénél fogva

fekvő birtokra is eszközöl kölcsönöket.

Ily kölcsönök 500 fittól kezdve bármily magasságig terjedhetnek és 24½ vagy 36 év alatt felvétel részleteken fizetendő vissza. A 24½ éves kölcsönök 8% a 36 évesek 6% kamatfizetéssel teljesen törlesztendek, azonban a határidő lejártá előtt is visszafizethetők.

A kölcsönök csak teleküznyezet birtokra és a becsérték fele részéig adhatnak. Kolozsvár területén fekvő épületekre hasonlólag eszközölnek kölcsönöket. Tisztelettel kéri fel tehát alólitt igazgatóság midaznan föld és ház birtokosokat, a kik ily jelzálog kölcsönt kívánjanak felvenni, hogy ez iránt hozzá fordulni szíveskedjenek, biztosítván őket gyors eljárásról és a lehető legkedvezőbb feltételekről.

Kolozsvárt, február 21-én, 1872.

A Hitelbank és Zálogkölcsön-társulat igazgatósága.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.